

Kırsal Yerleşmelerde Konut Eklentilerinin Bilecik Tongurlar Köyü Üzerinden İrdelenmesi

Examination of Housing Additions in Rural Settlements Over Bilecik Tongurlar Village

Didem BARAN ERGÜL¹ , Dilek EKŞİ AKBULUT²

Öz

Kırsal yerleşmeler, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı, düşük nüfus yoğunluğuna sahip, sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gelişmediği, insan, çevre ve kültür etkileşimi ile doğrudan biçimlenen yerleşmelerdir. Kırsal yerleşmelerin karakteristik dokusunu kırsal konutlar ve eklentileri meydana getirir. Kırsal konutlar sadece barınma mekânları değil, konut kullanıcısının ekonomik faaliyetine ve bölge gereksinimlerine göre, birçok ihtiyaca cevap veren eklentileri de içeren yapılardır. Bu eklentiler, bölgenin yaşam koşullarına ve kullanıcı ihtiyaçlarına bağlı olarak kapalı, yarı açık veya açık mekânlar olarak konutların plan kurgularını oluşturmaktadır. Kırsal konutlar bu nitelikleri ile çevrenin doğal ve beşeri özelliklerini yansıtan sürdürülebilir yapılardır. Ancak günümüzde yaşanan ekonomik ve sosyo-kültürel değişimler, mekân kurgusunda, kullanıcı davranışları ve yaşam alışkanlıklarının etkisi giderek azaltmakta ve buna bağlı olarak tek tipleşen biçimleniş yaygınlaşmaktadır. Kent yerleşmelerinde, yaşam dinamikleri açısından bu durum çok fazla sorun teşkil etmese bile kırsal yerleşmelerde, özellikle mekân organizasyonuna etki eden eylemler ile yaşam alışkanlıklarının dikkate alınmaması, farklı sorunlara neden olabilmektedir. Yapıların kimliksizleşip, yere ait olma özelliklerinin yitirilmemesi adına yeni yapılacak yapılarda, iklim, topografya ve yerel malzeme kullanımına dikkat edilmesi gerektiği kadar, özellikle kırsal konutlarda kullanıcılarının konut içerisinde gerçekleştirdiği tüm eylemler ile ilişkili eklentilerin de analiz edilmesi gerekmektedir. Biçimlenişe etki eden bu faktörün göz ardı edilmesi durumunda konut, yapıldığı bölgenin yaşam dinamikleri sebebiyle kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalacak, bu durum hem mekânsal hem de sosyokültürel devamlılığı olumsuz yönde etkileyecektir. Buradan hareketle, bu çalışma kapsamında envanter araştırmaları yapılarak, kırsal konutlara ait eklentiler; fonksiyon, plan özellikleri, yapım sistemi ve malzemeleri açısından analiz edilmiş ve konut organizasyonuna etkileri incelenmiştir. Konuta salt barınma ihtiyacını karşılar nitelikte, günümüzde geçerli olan mekânsal algı ile yaklaşan yapıların, yerleşimin yaşam dinamiklerine cevap veremediği ve zamanla eklentiler edindiği, Tongurlar Köyü'nde yer alan yeni konut örnekleri üzerinden açıklanmıştır. Bununla beraber, çeşitli kurumlarca, kırsalda kendi konutunu yapmak isteyenlere yönelik hazırlanan tip projelerin, yöresel dokuya ve yaşam koşullarına uyumundan söz edilmesine karşın, eklentiler göz önünde bulundurulmadan üretildiği ortaya konmuş, bunun da sürdürülebilirlik problemlerine yol açabileceği belirtilmiştir. Sonuç bölümünde ise probleme ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konut Eklentileri, Kırsal Mimari, Kırsal Konutlar, Sürdürülebilirlik

ABSTRACT

Rural settlements are places where agricultural and livestock farming activities are carried out, have a relatively low population density, industrial and commercial activities do not develop and directly take form by human, environmental, and cultural interaction. Rural dwellings and add-ons constitute the characteristic texture of rural settlements. Rural dwellings can be defined as not only housing places, but also places where many activities are carried out and include add-ons with storage and production volumes based on the economic activity of the owner of the dwelling and the requirements of the region. These add-ons form the plan design of the residences (as closed, semi-open, and open spaces) depending on the living conditions of the region and the needs of the users. With these qualities, rural

¹ **Corresponding Author:** Beykoz Üniversitesi, Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu, İç Mekan Tasarımı, didembaranergul@beykoz.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5705-8885>

² Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Yapı Bilgisi, dileksi@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-5351-713X>

algısı tüm yapı biçimlenişlerini doğrudan etkilemektedir. Ancak aynı mekân algısının kırsal yerleşmeler için yeni konut üretiminde kullanılmak üzere proje üreten kurum ve kuruluşlarda da sürdüğünü söylemek mümkündür. Örneğin “kırsal alanda yaşayan vatandaşların yaşam koşullarını yükseltmek ve sahip olunan tarihi ve doğal dokuyu, kimliği ve kültürü koruyarak kendi evini yapmak isteyen kişilere yardımcı kaynak oluşturmak” gayesi ile üretilen tip projelerde dahi kırsal konutlara bu standart görüş bağlamında yaklaşıldığı dikkati çekmektedir (T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022).

Kırsal yerleşmelerde yeni yapılan konutlarda, geleneksel yapı malzemesi ve sistemlerinin kullanımının terkedilmesinin yanı sıra, kullanıcı istek ve gereksinimlerinden bağımsız, tek tipleşen konut üretiminin yarattığı mekânsal algının etkisi ile biçimlenmiş konutların üretilmesi de yerleşimin özgün dokusu üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Kırsal yaşamın dinamikleri açısından büyük önem taşıyan eklentilerden bağımsız, kent konutlarının devamı niteliğinde sadece barınma ihtiyacına cevap verebilecek konutlar; zaman içerisinde kullanım değerini yitirebilmektedir. Konutun kullanılmaya devam edebilmesi için, önceden planlanmamış, süreç içerisinde eklenen birimlerin ise, mevcut malzeme ve yapı sistemi ile uyumsuzluklar taşıması yerleşim karakterini bozabilmektedir. Her iki durum da kırsal dokunun sürdürülebilirliği açısından sorun teşkil etmektedir. Bu bağlamda; kırsal konut kullanıcılarının sosyo-kültürel ve demografik özelliklerini anlamak, kırsalda yaşayan halkın ihtiyaç ve beklentilerinin neden olduğu mekânsal biçimlenişleri saptamak önemlidir. Kırsal sürdürülebilirliğin sağlanması, yerleşmeden konuta kadar birçok unsurun geliştirilip iyileştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bunların en başında da kırsal konut gerekliliklerinin saptanması ve üretilen yeni konutlarda bu gerekliliklere göre biçimlenişin kurgulanması gelmektedir.

Bu çalışma kapsamında; Bilecik İli'nin Gölpazarı İlçesi Tongurlar Köyü'nün kırsal konut morfolojisini temelden etkileyen, kırsal yaşamın devamlılığı için gerekli olan eklenti tipleri betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Arazi gözlemleri ve envanter çalışmaları yapılarak; ihtiyaç ve beklentilere göre biçimlenişin ele alınması amacıyla konut eklentilerine odaklanılmış ve geleneksel konutlarda yoğun olarak tercih edilen eklentiler saptanarak, yeni yapılacak konutlarda, konutların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için hangi tip eklentilere yer verilmesi gerektiği, değişen sosyo- kültürel ve demografik özellikler de dikkate alınarak belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca kırsal konutlarda eklentilerin yaşamsal dinamikler açısından ne derece önemli olduğu, yeni yapılan konut yapılarında ihtiyaçlar neticesinde zamanla ortaya çıkan plansız eklentilerin varlığı saptanarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Literatürde, kırsal konutların yapım teknikleri ve yapı malzemeleri açısından incelendiği, koruma olasılık ve gereklilikleri üzerinde durulduğu, sürdürülebilirliği için farklı modellerin geliştirildiği birçok çalışma yer almaktadır (Taşçı ve Pekdoğan, 2018) (İner, 2013). Ancak söz konusu konutların sürdürülebilirliğinin -eğer farklı bir yapısal nitelik taşıyorsa- eklentiler üzerinden irdelendiği çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Yine günümüzde çeşitli kamu kuruluşlarının ürettiği, yöresel mimari özelliklere uygun projelerde de kırsal konutların en önemli bileşeni sayılabilecek eklentilere ilişkin herhangi bir yönlendirme ve öneri yer almamaktadır (T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022). Bu bağlamda bu çalışmanın, yerleşimlerin mekânsal sürdürülebilirliğin sağlanması yönünde eklentilerin önemine ilişkin bir farkındalık yaratması amaçlanmıştır.

1. Kırsal Konutlar ve Eklentileri

Kırsal yerleşmeler, kendine özgü karakteristikleri olan, geçmişle bağlantılı alanlardır. Bu bağlamda, kırsal alanların değişmemiş, doğal ancak aynı zamanda kesin sosyal değerlere, ulusal kimlik ve mirasa sahip olduğu söylenebilir (Tribe vd.,2000). Kırsal yerleşmelerin bu karakteristik görünümünü ise genel anlamda, konutlar ve eklentileri meydana getirmektedir. Kırsal konut ise kısaca içinde yaşanan, oturlan, dinlenen ve neslin çoğaldığı, dış faktörlere karşı korunma ve barınma mekânı olarak tanımlanabilir (Doğanay,1994). Kırsal konutlar, çeşitli faktörlere bağlı olarak yerleşmeden yerleşmeye farklılık göstermektedir. Bu farklılaşma malzeme, sistem, cephe özellikleri açısından olduğu kadar, yerleşmenin yaşam koşullarına ve ekonomik etkinliğine bağlı olarak beliren eklentiler üzerinden de olabilmektedir.

Konut organizasyonunu meydana getiren eklentiler, ailenin sürdürdüğü ekonomik faaliyetin türüne ve büyüklüğüne göre ahır, serender, samanlık tezeklik, ambar depo gibi isimler almaktadır. Ayrıca Anadolu coğrafyasında özelleşmiş birtakım eklentiler de dikkati çekmektedir. Örneğin, iklimin uygun olduğu bazı yerleşmelerde hayvancılık faaliyeti olarak ipekböcekçiliği yapılmakta ve bu faaliyete uygun eklentiler konut biçimlenişlerinde etkili olabilmektedir (Karahana, 2017). Kır yerleşmelerinde yürütülen, diğer hayvancılık faaliyetlerinden farklı olarak gelir elde etmek amacıyla bağımsız, konut kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak yetiştirilen kanatlılar için yapılan kümesler ise en sık rastlanılan hayvancılık ile bağlantılı eklentilerdendir.

Kırsal yerleşmelerde, ihtiyaç duyulan malzemelere satın alma yoluyla kolaylıkla ulaşılamaması, geleneksel konutlar için depolama hacimlerini de önemli hale getirmektedir. Mevsimsel değişikliklere göre korunması gereken tarımsal aletlerin varlığı, ısınma için odun gereksinimi, turşu, reçel, salça gibi yiyeceklerin saklanması gibi ihtiyaçlar düşünüldüğünde depolama hacimlerinin önemi daha iyi anlaşılabilir.

Depolama, üretim ve tarımsal faaliyete ilişkin gerekli hacimlere ait konut eklentilerinin yanı sıra, değişen yaşam koşullarına bağlı olarak ihtiyaç duyulan, her katta banyo ve tuvalet ile daha büyük mutfak hacimleri de konutta dönüşüm için yeterli alan olmaması halinde kırsal konuta eklentiler şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bu eklentiler diğer eklenti tiplerinden farklı olarak kırsal konutun zamanla organik büyümesi şeklinde gözlemlenmektedir ve teknik yetersizlik ve malzeme uyumsuzlukları gibi nedenlerle, kırsal konutların özgünlüklerini tehlikeye atan bir diğer unsur olarak nitelendirilebilir. Ancak bu çalışmada eklenti kavramı, ekonomik faaliyete ve yaşam dinamiklerine bağlı olarak konutlar ile birlikte yapı organizasyonu içerisinde yer alan depo, ahır, serende ve samanlık gibi yapı grupları üzerinden ele alınmaktadır.

Yaygın geçim yönteminin tarım olduğu köylerde ambar, tarım malzemeleri deposu en yaygın görülen eklentilerdendir. Ancak yetiştirilen ürünün çeşitliliğine göre serender, tütün damı gibi özelleşmiş eklentiler de bölgelere göre görülebilmektedir. Kırsal yerleşmelerin yanı sıra Batı Anadolu'da bulunan konutlarda, zeytin ağacı ve meyvesinden sıkılarak çıkarılan zeytinyağının üretildiği üretim yapıları olan zeytinyağı işlikleri ise endüstriyel açıdan değerlendirilebileceği gibi, kültürel miras olma özelliği de taşımaktadır (Manisa, 2018).

Tarım ve hayvancılığın yanı sıra kırsal konutlarda dokuma ve çömlekçilik gibi zanaata dayalı ekonomik faaliyete yönelik biçimlenmiş, organize eklenti tipleri de görülmektedir (Baran Ergül ve Acun Özgünler, 2021). Bu tip kapalı eklentilerin yanı sıra kullanıcıların günlük ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte sebzelik, çiçeklik gibi parsel içinde özelleşmiş faaliyete göre sınırlandırılmış açık mekânlar ile fırın, tandır evi, kuyu örtüsü gibi yapılar da eklenti kavramı içerisinde değerlendirilebilir.

Kırsal alanlardaki yaşam standardının sürdürülebilir bir biçimde yükseltilebilmesi için, fiziksel çevre koşullarının sivil mimari örnekler korunarak iyileştirilmesi gerekmektedir (Can ve Esengün, 2007). Bunun sağlanabilmesi adına atılması gereken ilk adım, yapıların kayıt altına alınabilmesi için bir envanter sistemi oluşturulmasıdır. Bu envanter sisteminde, barınma ihtiyacının giderildiği bağımsız odalar ile birlikte, kırsal konutların plan organizasyonunda doğrudan yer alan ve yaşam dinamikleri açısından büyük önem taşıyan eklentilere ayrıca önem verilmelidir. Söz konusu bölgeler için üretilecek konut projelerinde, bu envanter sisteminden yararlanarak, ekonomik faaliyete, iklim koşullarına, kültüre göre çeşitlilik gösteren kırsal konut eklentileri de tanımlı olarak yer almalı, ayrıca bireysel konut üreticileri içinde bir öneri sistemi kurgulanmalıdır.

Kırsal konutun sürdürülebilirliğine ilişkin veri oluşturabilecek bilgilerin elde edilebilmesi amacıyla tamamlanan "Kırsal Konutlar ve Eklentileri Üzerine Bir Araştırma: Tongurlar Köyü Örneği" isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında, yukarıda açıklanan gereksinimlerden hareketle, konut eklentilerine dair detayları da içeren envanter çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu eklentiler fonksiyon, plan özellikleri, yapım sistemi ve malzemesi açısından analiz edilerek, konut organizasyonuna etki eden eklenti tipleri ortaya konmuştur. Bu analizler ve yaşanan değişimler

birlikte ele alınarak yeni üretilecek konutlarda yer alması gereken eklenti tipleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu faktörler göz ardı edilerek biçimlenen kırsal yapılarda mekânsal kurgunun devamlılığının sağlanabilmesi için eklenti yönünden zamanla geçirdiği değişimler, Tongurlar Köyü'nde yeni yapılan konut örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir.

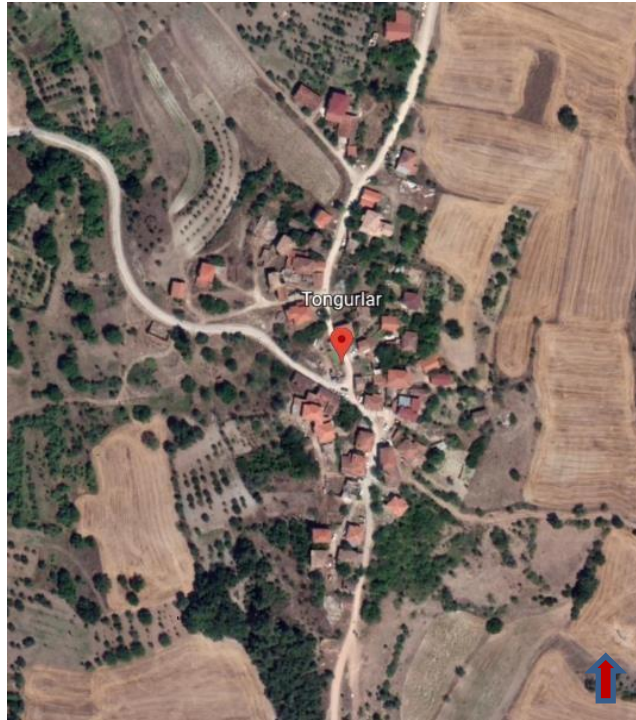
2. Tongurlar Köyü

Çalışma alanı olan Tongurlar köyü Bilecik İli'nin Gölpazarı İlçesi'ne bağlı 49 köyden biri olup ilçe merkezine 4km uzaklıkta yer almakta ve 660 metre rakımda bulunmaktadır. Köyün öncelikli geçim kaynağı tarımdır (Şekil 1). Bölgede Marmara iklimi etkileri görülmektedir.

Şekil 1. Tongurlar Köyü genel görünüm (Yazar 2017)

Tongurlar Köyü'ne ait tüm konutlar, yerleşimi Gölpazarı ilçesine bağlayan Geyve Caddesi aksı etrafında konumlanmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Tongurlar Köyü uyu görüntüsü (Yazar 2017)

Tongurlar köyü, bu yerleşim özelliği ile ana ulaşım yol ekseninin etrafında gelişim gösteren tipik kırsal köy gelişim şeması ile uyumludur. Bir ucunda köyün okulunun bulunduğu ana ulaşım aksı olan Geyve Caddesi diğer ucu ile de Gölpazarı İlçesi'ne bağlanmaktadır. Yol kesişimleri köyü iki mahalleye ayırmakta ve tarım alanları bu mahalle sınırlarından hemen sonra başlamaktadır.

Tongurlar Köyü vaziyet planını incelendiğinde; köydeki konutların, yolun etrafında gelişigüzel bir biçimde, herhangi bir izi takip etmeksizin sıralandığı dikkat çekmektedir. Konut girişleri ana yol etrafında bulunan konutlarda doğrudan sokağa açılmakta, diğer konutlarda ise bahçe içinden dolaylı olarak yola ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 3). Konutların parsel içerisindeki konumlarına bakıldığında bahçelerin etkin biçimde kullanılmasının amaçlandığı görülmektedir. Konutların birbirine göre konumlanmasında topoğrafya belirleyici unsurdur. Yerleşimin genel karakterinin eğime ve işlevselliğe bağlı olarak kendi içerisinde tutarlı olduğu görülmekle birlikte, yapı ölçeğinde tesadüfi şemaların öne çıktığı söylenebilir.

Şekil 3. Tongurlar Köyü vaziyet planı

Ana aksı oluşturan ve sokağa komşu konutların cephesinin, mahremiyetin sağlanabilmesi adına bahçe içerisinde yer alan diğer yapıların cephesine göre daha dar açıklıklara sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4).

Şekil 4. Tongurlar Köyü bina sokak ilişkisi (Yazar 2017)

2.1. Tongurlar Köyü Konut Eklentileri

Tongurlar Köyü'nde diğer birçok kırsal yerleşimde olduğu üzere konut yapıları ile beraber eklentiler bulunmaktadır. Bunların kimi köylünün ortak kullanıma ait bağımsız hacimler iken kimi de konut organizasyonunun içinde yer alan birimler şeklindedir. Bu eklentiler konutlar ile birlikte yerleşimin ana karakterini meydana getirirler (Şekil 5).

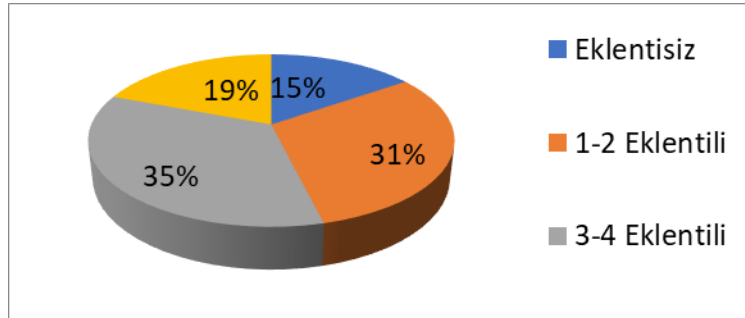
Tongurlar Köyü konutlarına ait eklenti türleri ve yapı malzemelerine ilişkin yapılan betimsel analiz çalışması kapsamında, ikisi kullanım dışı, 26 adet konutun varlığı saptanmıştır. Konutlar ile birlikte, iki sınıflı ve bir öğretmen odası bulunan, kullanım dışı bir okul yapısı, 2018 yılında tadilat geçiren bir cami ve ortak kullanımına ait, zamanlı işlevini yitirmiş yedi adet samanlık olduğu tespit edilmiştir (Baran, 2018).

Tongurlar Köyü'nde en sık karşılaşılan konut ekleri; kuruluk adı verilen traktör parkı veya odun depolamak için kullanılan üstü ve/veya iki cephesi kapalı hacimler ile ahır, kümes ve samanlıklardır. Hemen her konutta bir veya birden fazla eklenti ile karşılaşılmıştır. Eklentilerin birçoğu halen ihtiyaca cevap verir nitelikte olmasına rağmen kimileri de konut kullanıcılarının yaşlanmasıyla tarımsal üretim etkinliklerinin azalması neticesinde önemini yitirmiş ya da yıkılmıştır. Konutlar ve eklerinde kullanılan yapı malzemesi ile tercih edilen yapı tekniği benzerlik göstermektedir (Çizelge 1). Analiz çalışması gerçekleştirilen 26 adet konuttan üç adedinde (K14, K15, K19) günümüzde eklenti bulunmamakta, bu konutların eklentilerinin zamana bağlı olarak hasar görüp yıkıldığı, konut kullanıcısının ekonomik koşulları sebebiyle yenilerinin yapılmadığı tespit edilmiştir

Çizelge 1: Tongurlar Köyü konut eklentileri

Eklenti Formu	Konut No	Eklenti Tipi													Eklenti Malzemesi			
		Çiçek Ekim Bahçesi	Sebze Ekim Bahçesi	Samanlık	Ahır	Ambar	Odonluk	Kümes	Çeşme	Kuyu	Fırın	Kuruluk	Diğer	Kerpiç	Briket	Diğer		
Konuttan Ayrı Birim Halinde	K01																	
	K02																	
	K03																	
	K04																	
	K05																	
	K06																	
	K07																	
	K08																	
	K09																	
	K10																	
	K11																	
	K12																	
	K13																	
	K14																	
	K15																	
	K16																	
	K17																	
	K18																	
	K19																	
	K20																	
	K21																	
	K22																	
	K23																	
	K24																	
	K25																	
	K26																	

Bu bağlamda; Tongurlar Köyü özgün geleneksel konutlarının tamamında eklentilerin yer aldığı söylenebilir. Ayrıca köyde altı adet konutta 1 adet eklenti bulunmakta, diğer konutlarda birden fazla eklenti yer almaktadır (Şekil 5).

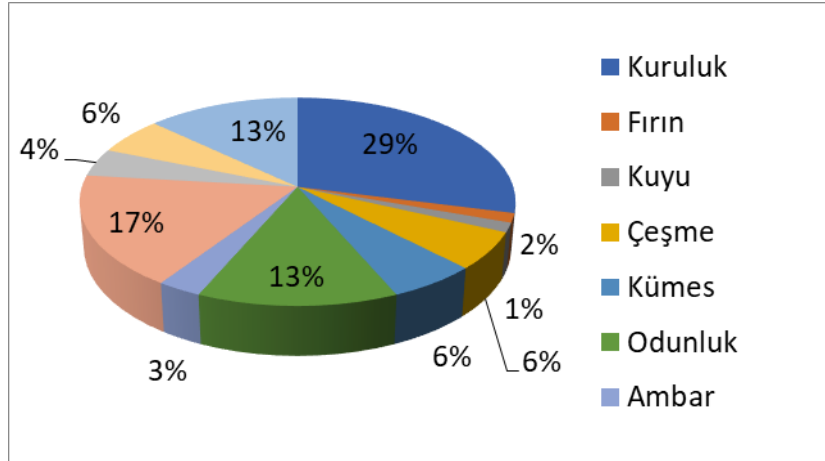

Şekil 5: Tongurlar Köyü eklenti adetlerine göre konut yüzdeleri

Tongurlar Köyü'nde sayıca en fazla karşılaşılan eklenti çeşidi, çeşitli eşyaların depolanmasında ve saklanmasında kullanılan kuruluştur. Kuruluktan sonra en sık karşılaşılan eklenti tipi ise ahırdır. Ancak yapılan görsel incelemeler ve görüşmeler sonucunda, konutlarda eklenti olarak yer alan 12 adet ahırdan, günümüzde sadece üçte birinin halen amacı doğrultusunda kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Hayvancılık faaliyetinin nüfusun yaşlanmasına ve ekonomik yararlanmasının düşüşüne bağlı olarak azalması ile birlikte bu eklentiler çoğunlukla depolama birimi olarak kullanılmaktadır. Üçüncü en sık karşılaşılan eklenti tipi ise kışık yakacakların depolandığı odunluktur. Tongurlar Köyü'nün iklim koşulları ve köydeki tüm konutlarda ısınma yöntemi olarak soba kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda eklenti tipi olarak odunluk ihtiyacının önemi daha net anlaşılmaktadır. Konut planlarında dördüncü en sık karşılaşılan eklenti tipi çiçek bahçesidir. Tongurlar Köyü'ndeki dokuz konutta sınırlandırılmış bir alan çiçeklik olarak tanımlanmıştır. Buradan yerleşik kültür özellikleri gereği çiçek yetiştiriciliğine estetik açıdan değer verildiği sonucu çıkarılabilir. Sebze bahçesi, çeşme,

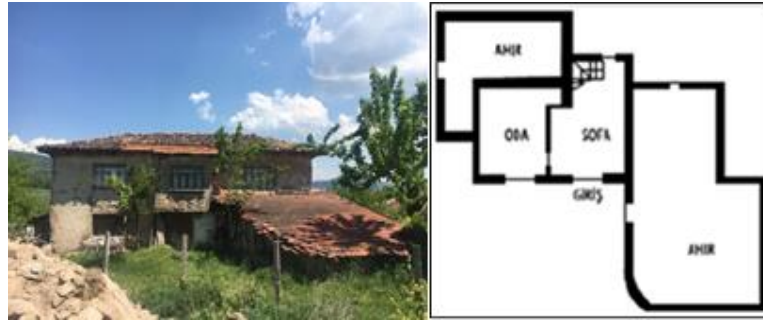

kümes ise diğer eklenti tipleri arasında yer almakta, fırın ve kuyuya ise sadece bir konutta rastlanılmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6: Tongurlar Köyü eklenti tipleri yüzdeleri

Tongurlar Köyü'nde bulunan konut eklenti tiplerinden olan ahırlar konutlara bitişik olarak biçimlenmiştir (Şekil 7,8,9). Kırsal konutlarda sıklıkla karşılaşılan bu biçimlenişe etki eden faktörler ısı korunumu ve ulaşım kolaylığı olarak açıklanabilir.

Şekil 7: K07 Abdullah Atıcı evi plan şeması

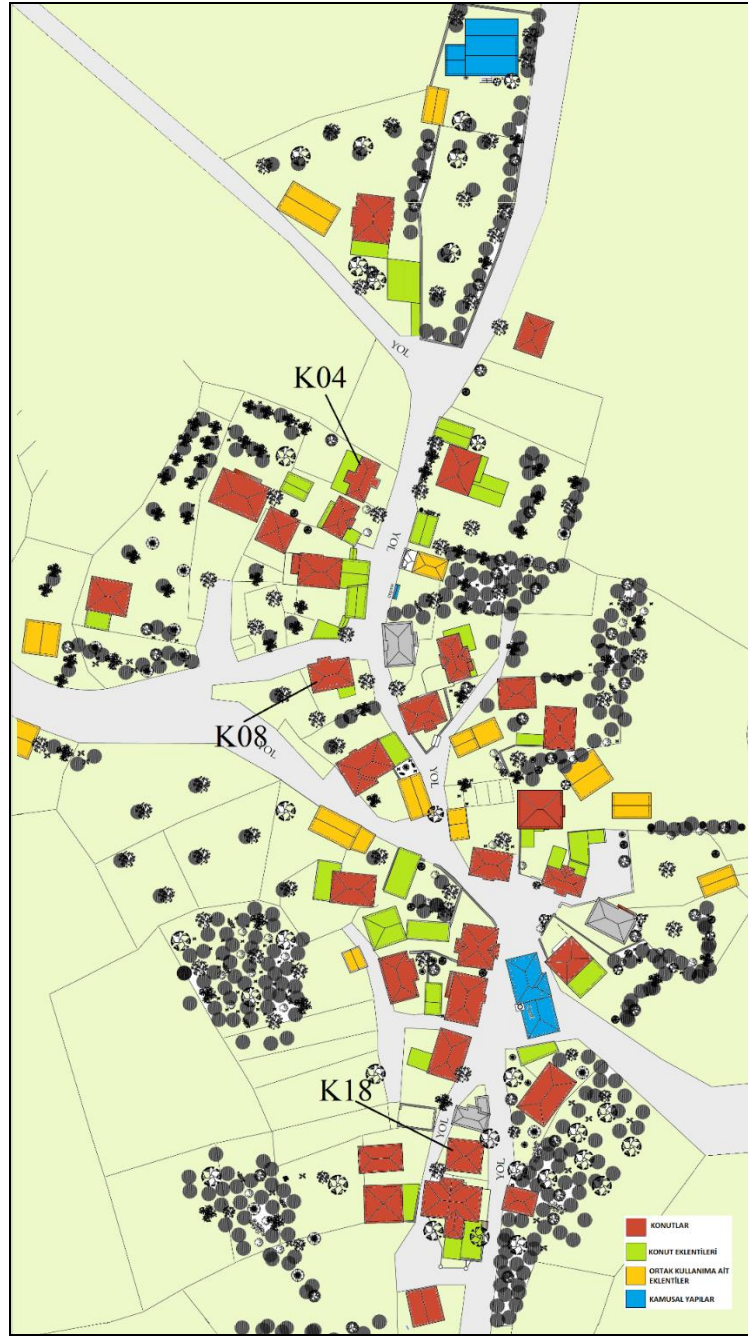
Şekil 8: K15 Hatice Kaynakçı evi plan şeması

Şekil 9: K01 Çetin Elmas evi plan şeması

2.2. Yeni Yapılan Kırsal Konutlar ve Eklenti İlişkileri

Tongurlar Köyü'nde halen kullanımda olan 26 adet konut yapısı bulunmaktadır. Bu konutların büyük çoğunluğu geleneksel kırsal kimliğini günümüzde de korumaktadır. Köyün özgün yerleşim karakterini koruyabilmesinin sebebi olarak nüfusun azalmasına bağlı yapılaşma baskısının olmayışı gösterilebilir. Ancak az sayıda da olsa yeni konut yapılarına rastlanabilmektedir. Bu yapılardan K08 konutu 2003 ve K04 ve K18 konutları ise 2017 yılında inşa edilmiştir (Şekil 10).

Şekil 10: Tongurlar Köyü yeni konutlar ve eklentiler

Konutların yapılış amacı, şehir merkezine göç etmiş eski sakinlerin mevsimlik kullanımı içindir. K08 konutu direk olarak kullanıcısının istek ve beklentilerine göre projelendirilip inşa edilmişken K04 konutu için İl Özel İdare'sinin ilgili servisinden proje desteği alınmıştır (Şekil 11-12). Yeni yapılan konutlardan biri olan K18 konutu ise, yine 2017 yılında köylüler tarafından herhangi bir proje desteği alınmadan yaptırılmış, köyün din görevlisi tarafından sürekli kullanılan bir yapıdır (Şekil 10) (Şekil 13).

Şekil 11: Yeni yapılan K04 konutu plan şeması

Köyün geleneksel konutlarında ekonomik faaliyete ve yaşam dinamiklerine bağlı olarak bulunan çeşitli tür ve biçimdeki eklentilere karşın, köyde yeni yapılan bu üç konutun, bu tip eklentiler düşünülmeden sadece barınma mekânı olarak inşa edildiği görülmektedir. Konutlar, bu özellikleri ile, geleneksel dokuda sadece malzeme ve yapım tekniği açısından değil, plan kurgusu açısından da ayrışır. Mevsimlik kullanım için düşünülen K08 ve K04 konutlarının herhangi bir eklenti düşünülmeden inşa edilmesinin sebebi olarak, kentsel mekân algısının bu yönde olması ve kırsal yaşamın dinamiklerinden uzaklaşılması gösterilebilir. Ayrıca K04 konutunun İl Özel İdare tarafından sağlanan mimari projesinde bu tip tanımlı bir hacim bulunmamaktadır (Şekil 11). Projenin orijinal halinde herhangi bir öneri yer almamasına ve yaz aylarında kısa bir süre kullanılmasına karşın K04 konutunda parsel içerisinde bir depolama hacminin varlığı dikkati çekmektedir. Yine 2003 yılında betonarme sistem ile tek katlı olarak planlanan K08 konutu için projelendirme aşamasında eklentiye ihtiyaç olmayacağı düşünülmüşse de konutun kullanım aşamasında oluşan gereksinimler doğrultusunda, kısa bir süre içerisinde konuta bitişik olarak park ve depolama hacmi eklenmiştir. Ancak bu hacmin sonradan oluşturulması, cepheden sağlanan doğal aydınlatmayı engeller niteliktedir (Şekil 12).

Şekil 12: K08 konutu ve eklentisi (Yazar 2017)

Köyde ikamet eden din görevlisine tahsis edilen K18 konutu ise, köylünün ortak bütçesinden sağlanan kaynakla yaptırılmış, bu sebeple bu konut üretiminde ekonomiklik önemli bir belirleyici olmuştur. Ayrıca kullanıcısının herhangi bir tarımsal üretim faaliyetinde bulunmaması, konutta bir eklentiye ihtiyaç duyulmayacağına düşünülmesine neden olmuştur. Ancak 2017 yılında betonarme sistemle inşa edilen, K18 konutunda da kırsal yaşamın dinamikleri neticesinde depolama alanı için bir çözüm arayışına gidilmiştir. Özellikle kışlık odun ve bahçe aletleri gibi ihtiyaçların depolandığı bu hacmin malzeme ve strüktür yönünden dokuya uyumsuzluğu göze çarpmaktadır. (Şekil 13).

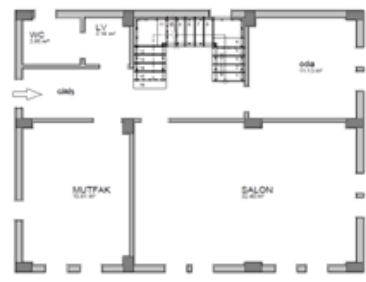
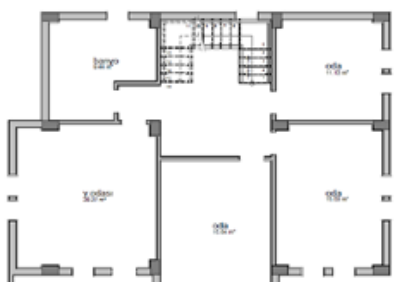
Şekil 13: K18 konutu ve eklentisi (Yazar 2017)

Köyde yeni yapılan ve ikisi mevsimlik olarak kullanılan bu üç konutta da kısa bir süre içerisinde kullanıcı gereksinimlere bağlı olarak farklı tip ve malzemede eklenti yapılarının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu da özellikle kırsal yerleşmeler için konutların sürdürülebilirliğinde eklentilerin önemini vurgular niteliktedir. Ancak geleneksel kırsal konutlardan farklı olarak yeni yapılan konutlarda, proje aşamasında gerekli kararların alınmaması, eklentiler ile konut arasında malzeme ve sistemsel tercihi açıdan uyumsuzluklara yol açmaktadır. Bu durum hem konutun performansına hem de geleneksel dokunun bütünlüğüne zarar verir niteliktedir.

Konut, toplumun sosyokültürel yapısını net bir şekilde yansıtan ve yaşam kalitesine doğrudan etki eden en temel fiziksel mekân birimidir. Bu sebeple hem yere uyumlu hem de ihtiyaca cevap verebilir nitelikte konut üretimi adına, yerleşim kültürünün iyi analiz edilmesi, konut biçimlenişine etki eden tüm faktörlerin ele alınması ve buna göre bütüncül bir çözüm önerisi getirilmesi önemlidir. Mekanların sürdürülebilirliği açısından söz konusu yaklaşımın önemi bu üç örnek üzerinden daha iyi anlaşılmaktadır.

Kırsal konutlar, yerleşim kültürü ve yaşam kalitesini belirleyen fiziksel çevreye bağlı faktörlerin başında gelmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı İl Özel İdaresinin, Bilecik ili kırsalı için yeni konut ihtiyacına yönelik olarak hazırladığı projelerde ise mevcut dokuya ilişkin özellikle eklentilere dair analizlerden yararlanmadığı görülmektedir. İl Özel İdareleri, söz konusu projelerin, belediye ve mücavir alanlar dışında köylerin köy yerleşik alanlarında, köyde oturanların ihtiyaçlarını yöresel dokuya, doğal şartlara, yöre halkının kültürel özellikleri, yaşam koşulları ve alışkanlıklarına uygun şekilde karşılamak üzere üretildiğini belirtmektedir. Ancak buna karşın, geliştirilen konut projelerinde, geleneksel yapım sistemi ve malzeme kullanımına ilişkin herhangi bir öneri yer almadığı gibi, ekonomik faaliyete ya da yerleşim bazında diğer ihtiyaçların giderilmesine ve geliştirilmesine yönelik eklenti hacimlerine ait planlama verileri de bulunmamaktadır (Şekil 14). Bu bağlamda bu konutların yerleşim kültürünü ve yaşam kalitesini destekleyici niteliklerinden söz etmek mümkün olmamaktadır.

Tip 1			<ul style="list-style-type: none"> • Tek Katlı • Betonarme Yapım Sistem • Ahşap Çatı • Sofasız Plan Tipi • Depo Hacmi Var • Mutfak Banyo WC Var • Malzeme Belirtilmemiş
Tip 2			<ul style="list-style-type: none"> • İki Katlı • Betonarme Yapım Sistem • Ahşap Çatı • Sofasız Plan Tipi • Depo Hacmi Yok • Mutfak Banyo WC Var • Malzeme Belirtilmemiş
Tip 3			<ul style="list-style-type: none"> • İki Katlı • Betonarme Yapım Sistem • Ahşap Çatı • Sofasız Plan Tipi • Depo Hacmi Yok • Mutfak Banyo WC Var • Malzeme Belirtilmemiş
Tip 4			<ul style="list-style-type: none"> • Tek Katlı • Betonarme Yapım Sistem • Ahşap Çatı • Sofasız Plan Tipi • Depo Hacmi Yok • Mutfak Banyo WC Var • Malzeme Belirtilmemiş

Şekil 14: Bilecik İl Özel İdaresi Tarafından Geliştirilen Hazır Uygulama Projeleri

Ayrıca T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, kendi evini yapmak isteyen vatandaşların kaynak olarak kullanılabilmesi amacıyla üretilen ve yöresel mimari özelliklere uygun olduğu belirtilen konut projelerinde de konutlar sadece barınma üniteleri olarak ele alınmış, kırsal konutların en önemli bileşeni olan eklentiler göz ardı edilmiştir (Şekil 15-16).

Şekil 15: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tarafından Geliştirilen Sakarya İli Yöresel Mimari Özelliklerine Uygun Tip 1 Kırsal Konut Zemin Kat Planı ve Görseli

Şekil 16: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tarafından Geliştirilen Sakarya İli Yöresel Mimari Özelliklerine Uygun Tip 2 Kırsal Konut Zemin Kat Planı ve Görseli

Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından kırsal yerleşmelerde yeni konut yapılması sürecinde son kullanıcıların yararlanabilmesi adına üretilen projeler genel hatları ile incelendiğinde yapım sistemi ve malzeme kullanımı gibi detaylar içermemesine ek olarak, parsel kullanımına dair de hiçbir önerinin yer almadığı, yaşam gereksinimlerine bağlı olarak ihtiyaç duyulabilecek eklentiler ile ilgili bölgeyle bağlam kurulmadığı görülmektedir. Geleneksel dokuyu meydana getiren kırsal konut eklentilerinin tamamının, değişen ekonomik yapı ve yaşam dinamikleri gereği, yeni konut organizasyonlarında yer alması beklenemez. Ayrıca bu tip mekanların, kullanıcının istek ve beklentisine göre zaman içerisinde biçimlendiği de gerçektir. Ancak temel işlevi, yaşam döngüsüne bağlı gelişen eylemlere ve koşullara göre kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermek olan kırsal konutların salt barınma mekânı olarak da düşünülmemesi gerekmektedir. Üretilen tip projelerde, geleneksel dokuyu meydana getiren kırsal konutların mekân organizasyonunda yer alan tüm birimlerin analiz edilerek, değişen koşullara göre hangi tip eklentilerin yeni yapılacak kırsal konutlarda da devam etmesi gerektiğinin belirlenmesi ve en azından bu tip mekanlara dair gelişim önerilerinin yer alması hem yerel ekonominin korunumu hem de yapıların sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ

Kırsal konut organizasyonunda sıklıkla yer alan eklentiler, konutun kırsal yaşam gereksinimlerine cevap verebilirliğini doğrudan etkilediğinden yapıların sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak çeşitli faktörler neticesinde konut biçimlenişine dair zaman içerisinde oluşmuş ilkelerin aktarımında yaşanan kopukluk sebebi ile yeni yapılan konutlarda, geleneksel konutlara ait kapsayıcı özelliklerin birçoğu göz ardı edilmektedir (Oakley, 1972). Kırdaki tarım ve hayvancılığın azalması ile birlikte köy ve mekânı da değişime uğramıştır (Sönmez, 2019) Bu değişimin konut birimlerine de yansması kaçınılmazdır. Ayrıca kırsal alanlarda, kentsel yatırımların, kırlara yönelmesi ile de bir tür değişim gerçekleşmiştir (Öğdül, 2019). Kentsel nüfusun emeklilik, ikinci konut edinme yoluyla kıra yönelmesi, kırsal konut algısının değişmesine yol açan faktörlerdendir. Bütün bu faktörlerin yarattığı değişime karşın, özellikle yöresel dokunun korunumu ile ilgili hedefler taşıyan projelerde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi adına yere özgü nitelikler daha dikkatle ele alınmalıdır.

Çevresel ve beşerî faktörler ile biçimlenen ve toplumsal değişimlerden öncelikli etkilenen konutların sürdürülebilirliği, ihtiyaçlara cevap verebilmeleri ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle kırsal konutların içerisinde sadece barınma ihtiyacının giderildiği bir kabuk olmaktan öte, tüm bileşenleri ile yerel ekonomiyi ve bölgeye dair yaşam koşullarını desteklemesi gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, kırsaldaki sürdürülebilir kalkınmanın konut ile yakından ilişkisi daha net anlaşılacaktır. Mevcut yerleşim dokusunun korunması ve mümkünse niteliğinin iyileştirilmesi için geleneksel yapı

malzemelerinin ve sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması ilk seçenek olarak düşünülmektedir. Ancak bununla birlikte kullanıcıların beklentilerine cevap verir nitelikte, ihtiyaca yönelik çözümler sunan ve zamanla kullanım değerini yitirmeyecek konutlar üretilmesi, yerleşmelerin sürdürülebilirliği açısından aynı derecede önemlidir. Bu bakımdan konut, kırsal yaşamın dinamikleri açısından son derece önemli işleve sahip eklenti yapılarından bağımsız düşünülmemelidir.

Bu çalışma kapsamında, kırsal konut biçimlenişinde eklentilerin öneminin ortaya konulması adına, yerinde inceleme ve envanter çalışmaları gerçekleştirilmiş ve buna göre, özgün konutların hemen hepsinde birden fazla eklentinin bulunduğu tespit edilmiştir. Kuruluk, ahır ve odunluk en çok karşılaşılan eklenti türüdür. Kuruluk ve odunluklar halen işleve sahip olmalarına karşın, ekonomik faaliyetlerin değişimine bağlı olarak ahırların büyük bir çoğunluğu kullanım dışıdır. Tongurlar Köyü'nde yeni yapılan konutların eklentiler düşünülmeden inşa edildiği görülmektedir. Bunun sebebi olarak, yeni yapılan üç konuttan ikisinin mevsimlik kullanım için planlanması, üçüncü konutun ise din görevlisinin kullanımına tahsis edilmesi gösterilebilir. Ancak bu konutlarda dahi, ihtiyaçlara yönelik olarak zamanla çeşitli eklentilerin oluştuğu dikkat çekmektedir. Ayrıca, bu hacimlere, planlama aşamasında yer verilmemesinin, konut ile eklentisi arasında malzeme ve sistem uyumsuzluklarına sebep olduğu da görülmüştür. Bu bağlamda, Tongurlar Köyü'nde yeni yapılacak konutlarda; mevcut dokunun analizi ve devam eden yaşam dinamikleri açısından, geçim koluna bağlı olarak bir veya daha fazla eklentinin konut planına dahil edilmesi, depolama faaliyetleri için de mutlaka bir hacmin planlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca kırsal konut tasarımında esneklik ve uyarlanabilirlik eklentiler üzerinden de ele alınmalıdır. Bilecik İl Özel İdaresi tarafından üretilen tip projeler, uyarlanabilirliğe imkân tanımaması ve eklenti barındırmayan mekân organizasyonları sebebiyle ihtiyacı karşılar nitelikte değildir. Yine T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan projelerde, kentsel mekân algısının devam ettiği, konutun parsel kullanımına ilişkin önerilerin bulunmadığı, yerel ekonomi ve yaşam dinamiklerine ait verilerin analizinden bağımsız, eklenti içermeyen tasarımlar dikkati çekmektedir.

Kırsal bölgeler için geliştirilecek, eklentileri düşünülmüş konut projelerinde, konuttan memnuniyetin artması için mevcut dokunun analizini takiben;

- Teknolojik ve ekonomik nedenlerden dolayı değişen sosyo-kültürel yaşamın ihtiyaçlarını tanımlanması,
- Yaşam döngüsünde gelişen ve gelişebilecek tüm ihtiyaçların belirlenmesi,
- Konutta kullanıcının bir katılım aracı olmasının sağlanması,
- Tasarımdaki esneklikle ihtiyaçların karşılanmasında mevcut dokuya uyumsuzluk yaratmayacak biçimde kolaylık sağlamak, ihtiyacı karşılayabilecek kırsal konut tasarım yaklaşımları oluşturmak açısından öneri olarak getirilebilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazarlar, kendileri veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

[EN] There is no conflict of interest between the authors or any third party individuals or institutions.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur

Teşekkür: Teşekkürümüz vardır. Doç. Dr. Ümit Arpacıoğlu'na bu çalışmaya sunduğu katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA:

Atalay, İ., (1994). Türkiye Coğrafyası, ISBN 975-95527-7-9, Ege Üniv. Basımevi, İzmir

Baran, D., (2018). Kırsal Konutlar ve Eklentileri Üzerine Bir Araştırma: Tongurlar Köyü Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Baran Ergül D., Özgünler S., (2021). Architectural Features Of Traditional Pottery Dwellings In Kınık Village, "IArcSAS" 1st International Architectural Sciences and Application Symposium Proceeding Book, 391

Can, M. ve Esengün, K., (2007). Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programlarının Türkiye'nin Kırsal Kalkınması Açısından İncelenmesi: SAPARD ve IPARD Örneği, GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 24(2):43-56.

Çorapçıoğlu, K., (2011). Balıkesir Kırsalında Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması, T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Stratejik Planlama ve Kırsal Alanlar Daire Başkanlığı

Doğanay, H., (1994). Doğu Anadolu Bölgesi'ne Yönelik Toplu Konut Uygulamasının Coğrafi Planlama Esasları: Erzurum Örneği. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Makaleleri

İner G., (2013) Kırsal Konutlarda Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Yöntem: Edirne Örneği. Yayınlanmış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 70-77.

Karahan E., (2017). Geleneksel ve Günümüz Konutunda Sürdürülebilirlik ve Yaşam Alışkanlıkları: Osmaneli Örneği, Megaron; 12(3): 497-510

Manisa K., (2018). Batı Anadolu'da Eski Zeytinyağı İşlikleri Ve Mimari Özellikleri, TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (17) , 49-61

Oakley, A., (1972). Sex, Gender and Society. Maurice Temple Smith Limited, London

Taşçı, B. & Pekdoğan, T. (2018). Kozbeyli Kırsal Yerleşiminde Geleneksel Konut Mimarisinin Ekolojik Sürdürülebilirlik Bağlamında İncelenmesi. Tübvav Bilim Dergisi, 11 (1) , 1-18.

T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2022). Yöresel Mimari Özelliklere Uygun Konut Projeleri – 5, ISBN: 978-625-7076-32-6

Tribe, J., Font, X., Griffiths, N., Vickery, R., & Yale, K. (2000). Environmental Management For Rural Tourism And Recreation. Cassell plc.

Tunç, M., (1997), Trabzon'da Kırsal Alanlardaki Daimî Yerleşmelerde Mesken Tipleri ve Eklentileri, Türk Coğrafya Kurumu, Türk Coğrafya Dergisi, 32: 143-159

Ünlü T., (2018). Kentsel Morfoloji ve Mekânın Biçimlendirilmesi, Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu, ISBN: 978-605-80820-1-4

Yürekli, F.K., (1977). Çevre Görsel Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Çalışmanın Amacı:

Bu çalışmanın amacı, konut eklentilerinin fonksiyon, plan özellikleri, yapım sistemi ve malzemesi açısından analizini gerçekleştirerek, kırsal konutların biçimlenişlerinde konut eklentilerin önemini vurgulamak ve eklenti tiplerine etki eden faktörleri belirlemektir.

Araştırma Soruları:

Kırsal konutlara ait eklenti tipleri nelerdir? Eklentiler, kırsal konutların mekân organizasyonunda ve konutların sürdürülebilirliğinde ne derece önemlidir? Kırsal bölgeler için geliştirilen örnek projelerde konut biçimleniş eklentiler yönüyle ihtiyaca cevap verir nitelikte midir?

Literatür Araştırması:

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, kırsal konutların biçimlenişine etki eden faktörlerin araştırıldığı birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Ayrıca geleneksel konutların mimari özelliklerinin ele alındığı birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar geleneksel konutların mimari özellikleri, yapısal özellikleri veya koruma sorunları gibi çok farklı katmanlarda ele alınmıştır. Geleneksel konutlar incelendiğinde zeytinyağı işlikleri gibi özelleşmiş birtakım eklentiler bulunmaktadır. Kırsal konutların biçimlenişinde eklentiler yeri ve konut mimarisindeki önemini, eklentilerin konutların sürdürülebilirliğine etkilerini inceleyen çalışmaların ulusal ve uluslararası literatürde ele alınması gereken bir araştırma konusudur.

Yöntem:

Bu çalışmada, kırsal konutların biçimlenişinde ve devamlılığının sağlanmasında eklentilerin önemi, etüt, veri toplama, analiz ve değerlendirmeye dayalı araştırma yöntemleri kullanılarak belirlenmiştir.

Çalışmada; Tongurlar Köyü konutlarında bulunan eklentilerin çeşitliliği ve sayısı ele alınmış, bölge için öneri niteliğinde hazırlanan projelerde herhangi bir eklentiye yer verilmemesi araştırmanın konusu ve amacı olarak belirlenmiştir. Çalışmanın veri toplama aşamasında konutların eklenti tiplerinin ve sayılarının belirlenmesi amacıyla envanter fişi hazırlanmıştır. Köyde yer alan tüm konutlara dair verilerin analizini takiben, çeşitli kurumlar tarafından, bölge halkının kullanımına yönelik öneri niteliğinde hazırlanan projelerde herhangi bir eklentinin yer almadığı da belirlenmiştir. Bu durumun konutların sürdürülebilirliği açısından sorun yaratabileceği örnekler yardımı ile değerlendirilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme:

Kırsal konut organizasyonunu tanımlayıcı ana bileşenlerden olan konut eklentileri, kırsal yaşamın sürdürülebilirliği açısından üretim ve depolama gibi fonksiyonları yerine getirmeleri sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Bu durum geleneksel kırsal konutların biçimlenişlerinde oldukça yoğun bir biçimde dikkati çekmekle beraber kırsal yerleşmelerde yeni yapılacak konutlar için de geçerliliğini korumaktadır. Ancak çeşitli

faktörler neticesinde konut biçimlenişine dair zaman içerisinde oluşmuş ilkelerin aktarımında yaşanan kopukluk sebebi ile yeni yapılan konutlarda, geleneksel konutlara ait kapsayıcı özelliklerin birçoğunun göz ardı edildiği gözlenmektedir. Hatta çeşitli kamu kurumlarının hazırladığı dokuya uyumlu olduğu öne sürülen örnek projelerde bile eklentilere yer verilmediği belirlenmiştir. Mevcut yerleşim dokusunun korunması ve mümkünse niteliğinin iyileştirilmesi adına ilk seçenek olarak genellikle geleneksel yapı malzemelerinin ve sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması düşünülmektedir. Ancak kullanıcıların beklentilerine cevap verir nitelikte, ihtiyaca yönelik çözümler sunan ve zamanla kullanım değerini yitirmeyecek konutlar üretilmesi, yerleşmelerin sürdürülebilirliği açısından aynı derecede önemlidir. Bu bakımdan konut, kırsal yaşamın dinamikleri açısından son derece önemli işleve sahip eklenti yapılarından bağımsız düşünülmemelidir.

Bu çalışma kapsamında, kırsal konut biçimlenişinde eklentilerin öneminin örnek bir yerleşme üzerinden ortaya konulması adına, Tongurlar Köyü inceleme ve envanter çalışmalarını yapılmış ve beklenildiği üzere özgün konutların hemen hepsinde birden fazla eklentinin bulunduğu tespit edilmiştir. Kuruluk, ahır ve odunluk en çok karşılaşılan eklenti türüdür. Tongurlar Köyü'nde yeni yapılan konutların ise eklentiler düşünülmeden inşa edildiği gözlenmiştir. Ancak bu konutlarda dahi, ihtiyaçlara yönelik olarak zamanla, mevcut yapı ile uyumsuz çeşitli eklentilerin oluştuğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Bilecik İl Özel İdaresi ve T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından bölge için üretilen tip projelerde, konutların parsel kullanımına dair herhangi bir öneri bulunmamakta ve konut tasarımlarında eklentiye yer verilmemektedir. Bu durumun yaratacağı sorunların önüne geçilebilmesi ve kırsal bölgelerde yeni yapılacak projelerde kullanıcı memnuniyetinin sağlanabilmesi için mevcut dokunun analizinin yapılarak;

- Teknolojik ve ekonomik nedenlerden dolayı değişen sosyo-kültürel yaşamın ihtiyaçlarını tanımlanması,
- Yaşam döngüsünde gelişen ve gelişebilecek tüm ihtiyaçları belirlenmesi,
- Konutta kullanıcının bir katılım aracı olmasının sağlanması,
- Tasarımdaki esneklikle ihtiyaçların karşılanmasında mevcut dokuya uyumsuzluk yaratmayacak biçimde kolaylık sağlamak, ihtiyacı karşılayabilecek kırsal konut tasarım yaklaşımları oluşturmak açısından öneri olarak getirilmesi gerekliliğine dair değerlendirmelerde bulunulmuştur.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

The purpose of this study is analyzing the dwelling add-ons in terms of function, plan characteristics, construction system and material, to emphasize the importance of rural houses in their formation and to determine the factors affecting the add-ons types.

Research Questions:

What are the add-on types for rural dwellings? How important are extensions in the spatial organization and sustainability of rural dwellings? Is the housing configuration in the sample projects developed for rural areas responding to the needs in terms of additions?

Literature Review:

When the national and international literature is examined, it is seen that there are many studies investigating the factors affecting the formation of rural houses. In addition, there are many studies on the architectural features of traditional houses. These studies have been dealt with in many different layers such as architectural features, structural features or conservation problems of traditional houses. When traditional dwellings are examined, there are some specialized additions such as olive oil workshops. Studies examining the place of add-ons in the formation of rural dwellings, their importance in housing architecture, and the effects of extensions on the sustainability of housing is a research topic that should be addressed in the national and international literature.

Methodology:

In this study, the importance of additions in the formation and continuity of rural dwellings was determined by using research methods based on survey, data collection, analysis and evaluation.

In the study; The variety and number of additions in Tongurlar Village residences are discussed. Not including any add-ons in the projects prepared for the region has been determined as the subject and purpose of the research. In the data collection phase of the study, an inventory slip was prepared in order to determine the types and numbers of additions to the dwellings. After analyzing the data on all the houses in the village, the projects prepared by various institutions as suggestions for the use of the people of the region were also examined and it was determined that there was no add-on. It has been evaluated with the help of examples that this situation may cause problems in terms of the sustainability of the houses.

Results and Conclusions:

Rural dwellings add-ons, which are the determining factor in rural housing morphology, are of great importance in terms of the sustainability of rural life, as they fulfill functions such as production and storage. While this situation is very effective in the formation of traditional rural houses, it also maintains its validity for new houses to be built in rural settlements. However, as a result of various factors, it is observed that many of the inclusive features of traditional houses are ignored in newly built houses due to the disconnection in the transfer of experience in housing design. Even in the sample projects that are claimed to be compatible with the texture prepared by various public institutions, it has been determined that add-ons are not included. In order to preserve the existing settlement pattern and, if possible, to improve its quality, the first option is generally to expand the use of traditional building materials and systems. However, in terms of the sustainability of settlements, it is equally important to produce houses that meet the expectations of the users, offer solutions for their needs and that will not lose their use value over time. In this respect, dwellings should not be designed without add-ons that have an extremely important function in terms of the dynamics of rural life. Within the scope of this study, Tongurlar Village houses were examined and inventory studies were carried out in order to emphasize the importance of add-ons in rural dwellings design. As expected, it has been determined that there are more than one addition in almost all of the original houses. Dryness, barn and woodshed is the most common type of add-on. It was observed that the newly built houses in Tongurlar Village were built without considering additions. However, it is noteworthy that even in these houses, various additions that are incompatible with the existing structure have emerged over time for the needs. However, in the type projects produced by public institutions for the region, there are no suggestions regarding the use of parcels for the dwellings and no add-ons are included in the housing designs. In order to prevent the problems that this situation will create and to ensure user satisfaction in new projects in rural areas, it is necessary to analyze the existing texture first. Afterwards, the following results were obtained.

- Defining the needs of changing socio-cultural life due to technological and economic reasons,
- Identification of all the needs that develop and can develop in the life cycle,
- Ensuring that the user is a participation tool in the residence,
- It is necessary to provide convenience in meeting the needs with the flexibility in design, in a way that does not create incompatibility with the existing texture, and to be introduced as a proposal in order to create rural housing design approaches that can meet the needs.